

Stedennetwerk
G40

**STEDEN MAKEN HET
VERSCHIL!**

**STRATEGISCHE AGENDA
2019-2022**

STEDEN MAKEN HET VERSCHIL!

“Steden maken het verschil.” Een uitspraak die wij als G40-steden graag handen en voeten geven voor de meer dan vijf miljoen inwoners van onze steden, zodat zij letterlijk en figuurlijk de ruimte hebben om te leven en werken in de stad. Wij werken aan steden waarin iedereen meedoet en meetelt.

Om belangen gezamenlijk te kunnen behartigen en oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken te kunnen bieden, hebben steden elkaar en ‘de omgeving’ nodig. En die omgeving heeft ons ook nodig. Kijk alleen al naar een opgave zoals de energietransitie of die in het sociale domein. In G40-verband werken we samen, vergaren en delen we kennis en levert iedere stad zo zijn eigen unieke bijdrage aan de Nederlandse samenleving en de Nederlandse economie. Dat alles onder een krachtig, verbindend en verantwoord bestuur.

Gedeelde verantwoordelijkheid

“Steden maken het verschil.” Soms met vallen en opstaan, net zoals het leven zelf. Vanuit een spilfunctie brengen wij op de juiste schaal veel moois tot stand. Met onze steden als motor van vele kansen en als verbinder van minstens zoveel ontwikkelingen. Het spreekt vanzelf dat daarvoor zowel bestuurlijke als financiële ruimte aanwezig moet zijn zodat steden hun verantwoordelijkheid kunnen pakken en het verschil inderdaad kunnen maken. Daarin willen wij – als gelijkwaardige en betrouwbare partners – samen met het Rijk werken aan de opgaven uit de agenda, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheden.

De thema's op onze agenda

Deze strategische agenda is het vervolg op de notitie ‘Krachtige steden, krachtige regio’s’ van de G32 uit 2016. In deze agenda benoemen we negen thema's waar we de komende jaren mee aan de slag gaan (zie kader). Ieder thema kent zijn eigen speerpunten voor de korte én de langere termijn. Om het verband zichtbaar te maken tussen de strategische agenda en dat wat we doen om daar invulling aan te geven, staat onder ieder thema een link vermeld met daarin actuele informatie over dat thema. Aansluitend op de inhoudelijke thema's, gaan we in op de belangrijke randvoorwaarden waaraan voldaan moet kunnen worden, willen wij de opgaven het hoofd kunnen bieden. Het gaat hierbij om voldoende financiële slagkracht

en voldoende ruimte qua bevoegdheden en verantwoordelijkheden, enerzijds rond de opgaven en anderzijds meer in algemene zin.

Onze missie

“Steden maken het verschil.” Dat gebeurt vooral met de mensen in de steden. Het is dan ook onze missie om vooruitgang te boeken voor onze inwoners, zodat de stad en stedelijke regio nog meer dé plek worden waar verandering in de samenleving vorm krijgt, waar kansen ten volle worden benut en waar mogelijkheden oplossingen worden. Stad en regio vormen daarbij een netwerk. Door al die netwerken slim te verbinden en onderling goed bereikbaar te maken, dragen ze bij aan elkaar en daarmee aan Nederland als geheel. Als G40-netwerk hebben we hierin een gezamenlijk belang; samen komen we veel verder. Tegelijkertijd bieden we een platform voor kennisontwikkeling en -uitwisseling.

25 Jaar geleden startte het grotestedenbeleid en moesten steden zich vanuit een slechte economische en sociale situatie weer terugvechten. Nu richten we onze blik op de toekomst. Mooier dan Albert Einstein kunnen we het dan ook niet verwoorden: “We cannot solve our problems with the same thinking we used when we created them.” Om onze G40 kan en wil niemand meer heen; onze steden zijn de motoren waar iedereen brandstof voor levert en profijt van heeft. Voor de inwoners van onze steden en ver daarbuiten.

Onze agenda in een notendop

- een **toekomstbestendig zorgstelsel** waar hulp paraat is als dat nodig is voor de gezondheid van onze inwoners, die we alleen passende zorg kunnen bieden ('de Juiste Zorg op de Juiste Plek') wanneer we zelf ook financieel gezonde gemeenten zijn;
- met **stadsvernieuwing 3.0** aan de slag met de binnenstedelijke ontwikkeling van kwalitatieve goede nieuwe woongebieden en met de leefbaarheid in bestaande wijken;
- een **haalbare en betaalbare energietransitie** waarin we onder andere bewoners motiveren en helpen van het gas af te gaan, regionale energie-strategieën en warmtevisies maken en zo bijdragen aan het Klimaatakkoord en aan stedelijke vernieuwing;
- **werk maken van talent** om jongeren en volwassenen – met als basis goed onderwijs en een leven lang leren – meer kansen te bieden en tweedeling te voorkomen;
- een **veilige stad** door woonomgevingen veiliger te maken met een integrale aanpak van zowel de fysieke leefbaarheid als de cyberveiligheid;
- een **vitale stedelijke economie** met volop kansen voor sociaal ondernemerschap, circulaire economie en smart cities;
- **ontwikkelingen met ruimtelijke kwaliteit** en ruimte voor initiatief uit de samenleving. Werken aan een goede balans tussen het benutten van ruimte en het beschermen van kwaliteit met een uitvoerbare omgevingswet/Novi;
- een **duurzame integratie** met de nadruk op (toeleiding naar) werk en scholing;
- dat alles met **voldoende financiële slagkracht en ruimte voor krachtige regio's** passend bij onze taken, ambities en verantwoordelijkheden.

1 Een sterke sociale basis voor een toekomstbestendig zorgstelsel

Met de meeste inwoners gaat het goed, maar waar zorg nodig is, moet die er zijn. Toenemende ondersteuningsbehoeften én de overheveling van zorgtaken van Rijk naar gemeenten, maken het noodzakelijk én mogelijk die zorg eerder en in samenhang aan inwoners te bieden. Om goede zorg te blijven leveren, ondersteunen de G40-steden gezamenlijk de beweging 'de Juiste Zorg op de Juiste Plek'. Dat betekent stevige samenwerking met de zorg-, onderwijs- en huisvestingpartners, zodat ondersteuning en zorg aan inwoners soepel meebeweegt met hun persoonlijke situatie. Dat betekent ook veel aandacht voor preventie, zodat we kwetsbare inwoners eerder en beter in beeld hebben en we dure zorg (deels) kunnen voorkomen. Deze werkwijze legt een (tijdelijke) extra druk op diegenen die de zorg leveren; professionals, mantelzorgers en vrijwilligers. Daar is aandacht voor binnen de G40, zodat het ook met hen goed (blijft) gaan.

Waarom doen we wat we doen?

We staan ervoor dat inwoners gezond en veilig op kunnen groeien en oud worden in onze steden. Daarom is versterking van preventie een speerpunt voor ons. Preventie met succes inzetten, betekent (meer) samenhang en verbinding met andere domeinen realiseren. Immers, gezond en zorgeloos leven stopt niet waar een domein ophoudt. Jeugd noemen we dan bijvoorbeeld in één adem met onderwijs voor een gezonde ontwikkeling van kinderen. Bij wonen zoeken we meer samenhang voor langer zelfstandig thuiswonen, bij welzijn door oog te hebben voor leefbaarheid en draagkracht en in het zorgdomein door beter samen te werken met huisartsen om onnodig doorverwijzen te voorkomen. En omdat armoede en schulden vaak een belangrijke rol spelen bij de stapeling van (gezondheids-)problemen, zoeken we ook meer verbinding met het domein veiligheid en achterstandenbeleid. (Zie ook hoofdstuk 4. Stadsvernieuwing 3.0 en Hoofdstuk 5. Veilige stad).

Preventie is ook noodzakelijk omdat we inwoners alleen passende zorg kunnen bieden ('de Juiste Zorg op de Juiste Plek') wanneer we zelf ook financieel gezonde gemeenten zijn en daarop kunnen sturen. Voorkomen is immers altijd beter dan genezen. Voor mens én portemonnee. Zo kunnen we enerzijds een beroep op zware (en kostbare) hulp terugdringen, dan wel voorkomen. Anderzijds blijft budget voor hulp beschikbaar voor inwoners die dat echt nodig hebben.

Dat vergt een passend kader en daarover bestaat zorg. Zorg over passend budget én zorg over sturingsmogelijkheden. De decentralisatie in 2015 ging gepaard met een

De G40-agenda

Voor een goed functionerend en toekomstbestendig zorgstelsel is een sterke sociale basis nodig van voorzieningen die inwoners dichtbij huis ondersteunen in hun gezondheid (denk aan opvoeding, schuldenaanpak) en van zorg voorzien wanneer dat nodig is. Daarvoor zien we de volgende speerpunten de komende jaren als sleutels tot succes:

G40-AGENDA

- 1 Preventie en sterke basis
- 2 Meer samenhang en verbinding met andere domeinen
- 3 De juiste zorg op de juiste plek
- 4 Een passend kader

oplopende korting en verzwakte de financiële posities van onze gemeenten. In rap tempo. Tel daarbij op dat de door het kabinet aangegeven stijging van het Gemeentefonds niet toereikend blijkt én dat de vraag naar zorg alleen maar toeneemt. Dat vraagt stuurmanskunst van gemeenten. Maar juist op die verantwoordelijkheid worden gemeenten steeds vaker geconfronteerd met centrale ingrepen in de beleidsvrijheid om ondersteuning en zorg aan hun inwoners vorm te geven. Daarom is het nodig dat we met het Rijk de juiste randvoorwaarden kunnen afspreken.

De G40-aanpak

De G40-steden voelen zich verantwoordelijk voor het laten slagen van de decentralisaties. Een krachtig sociaal domein is nodig voor een toekomstbestendig zorgstelsel. De ambitie uit 'de Juiste Zorg op de Juiste Plek' geven we als G40 daarom graag vorm in onze stedelijke en regionale praktijk. Dit doen we door vraagstukken gezamenlijk en met onze partners scherp te maken, uitwisseling en kennisdeling te bevorderen en aan de hand van inzichten in te zetten op betere voorwaarden om 'met minder meer te kunnen doen'.

We verkennen aanpakken waarin overheid en inwoners samen een krachtige sociale basis realiseren in aansluiting op formele ondersteuning en zorg. We blijven scherp op de doorontwikkeling van onze integrale dienstverlening/toegang tot ondersteuning en zorg. De positie en effectiviteit van wijkteams hoort daarbij. Met zorgverzekeraars, zorgkantoren en het CIZ, nemen we het initiatief om vorm te geven aan een regionale werkstructuur. In een gezamenlijk leer- en experimenteerprogramma brengen we de aanbevelingen uit 'de Juiste Zorg op de Juiste Plek' in de praktijk. Onze focus ligt daarbij op preventie, ouderen en

kwetsbare inwoners. Veel aandacht zal daarbij uitgaan naar de wijze waarop we in regionaal verband de ondersteuning, zorg en huisvesting van onze kwetsbare inwoners de komende jaren vormgeven.

Samen met de landelijke coalitie Zorg|Jeugd|Onderwijs, werken we aanpakken uit om ondersteuning en zorg sneller of preventief bij leerlingen te brengen die (even) kwetsbaar zijn en om passend onderwijs in betere samenhang te organiseren. Tot slot brengen we in beeld welke sturingsmogelijkheden gemeenten tot hun beschikking hebben op het sociaal domein en hoe die optimaal en in samenhang kunnen worden ingezet. We beginnen met jeugdzorg.

Aan de slag

De komende drie jaar gaan we aan de slag met maatregelen om de belofte van de decentralisaties in de grootstedelijke praktijk te laten slagen. Die maatregelen betreffen in de eerste plaats onze eigen praktijk van leren en verbeteren. Maar als G40 zetten we ons ook – samen met de VNG – in om ontstane scheve financiële verhoudingen tussen gemeenten en Rijk te herstellen, verwachtingen op elkaar af te stemmen en gezamenlijke verantwoordelijkheid te nemen hoe we omgaan met de toenemende arbeidsmarkt-krapte in de zorg. (Zie ook hoofdstuk 3. Werk maken van talent).

► Meer informatie:

www.g40stedennetwerk.nl/themagroep > Zorg, Jeugd en Onderwijs

2 Stadsvernieuwing 3.0

Een kwart eeuw geleden was in Nederland een grotestedenbeleid nodig om de verloering van steden tegen te gaan. Nu is de stad de plek waar de dynamiek van de samenleving heerst. Die revival gaat gepaard met spanningen. De woningnood is groot en er is druk op de ruimte. Prettig wonen in een goede woning én mee kunnen doen in de maatschappij. Dat is wat we willen voor de inwoners van de G40-steden. Daarom gaan we aan de slag met de binnenstedelijke ontwikkeling van nieuwe woongebieden. En ook met bestaande wijken om daar de leefbaarheid te verbeteren. En om wijk voor wijk van het gas af te gaan. Wat daarvoor nodig is? Wijken en stadsvernieuwing terug op de (rijks) agenda! Op naar inclusieve wijken waar plek is voor iedereen en waar iedereen mee kan doen.

De G40-agenda

We willen doorpakken met zowel de binnenstedelijke gebiedstransformatie als met de leefbaarheid in bestaande wijken en met de energietransitie in de gebouwde omgeving. Daarvoor hebben we de volgende speerpunten (die elkaar kunnen versterken):

G40-AGENDA

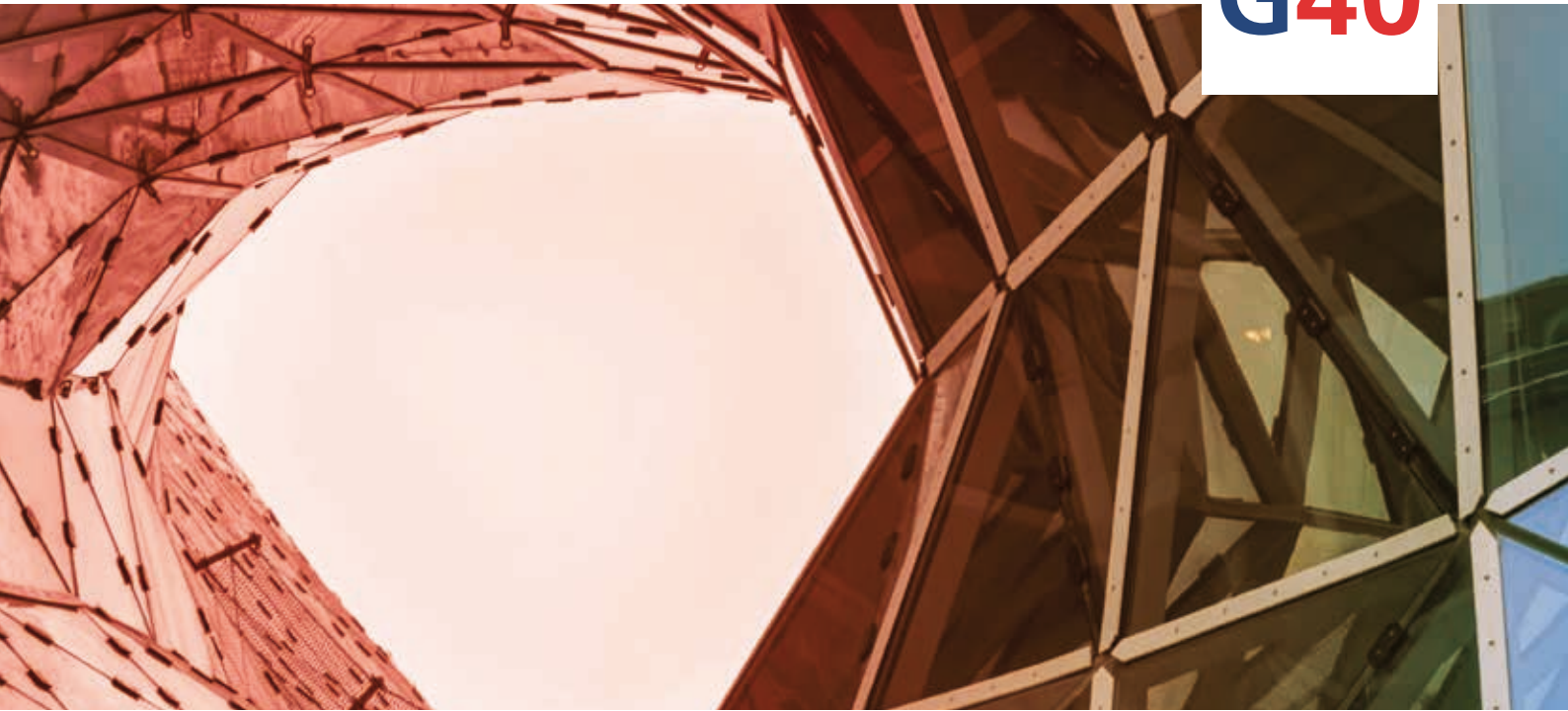
- 1 *De energie en grondstoffentransitie als drager voor stedelijke vernieuwing*
- 2 *Een integrale aanpak en middelen voor kwalitatief goede gebiedsontwikkeling*
- 3 *Investeringscapaciteit en regelruimte voor de corporaties om hun maatschappelijke opgaven te vervullen*
- 4 *Inclusieve wijken met passende huisvesting voor alle inkomens en kwetsbare groepen*

Waarom doen we wat we doen?

De Nederlandse bevolking groeit. Een groei die zich concentreert in steden. Dat zie je terug in de krapte op de woningmarkt. Landelijk is er – met name in de steden – een bouwopgave van 750.000 nieuwe woningen in 10 jaar, waarvan een aanzienlijk deel in de G40. De woningvoorraad moet bovendien beter aansluiten bij de behoefte. Starters en mensen met middeninkomens komen in de huidige markt nauwelijks aan een woning. En dat terwijl zij juist van vitaal belang zijn voor de toekomst van onze steden, voorzieningen als scholen, winkels en ziekenhuizen bemensen en zorgen voor een veilige leefomgeving. Ook voor hen moet er betaalbaar gebouwd worden, in koop en huur. De nieuwe woningen moeten voornamelijk in binnenstedelijke gebieden gebouwd worden door gebiedstransformatie. Inclusief een integrale aanpak met investeringen in bereikbaarheid, openbaar vervoer, een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving, energietransitie en klimaatadaptatie. Tegelijkertijd blijven we de betaalbaarheid in de gaten houden.

Daarnaast richten we onze aandacht ook op (de leefbaarheid in) bestaande wijken. Dat blijft nodig, onder meer doordat er door de extramuralisering in de zorg steeds meer kwetsbare mensen in de wijken wonen en door de toenemende sociaaleconomische segregatie. Onze kwetsbaarste wijken raken – mede als gevolg van rijksbeleid – steeds verder achterop vergeleken met de andere wijken in de stad waar de leefbaarheid juist verbetert. Bovendien zijn er steden en regio's die, ondanks de demografische groei, te maken krijgen met krimp en alle zeilen bij moeten zetten om de leefbaarheid en voldoende voorzieningen te behouden.

We willen toegankelijke steden zijn met inclusieve wijken voor 'dragende én vragende schouders'. Maar we hebben juist minder middelen en mogelijkheden om te sturen op gemengde wijken en een ongedeelde stad.

Investeren in mensen en in stenen is dus nodig. Mét stevige verbindingen tussen ruimtelijke en sociale investeringen (Zie hoofdstuk 1. Het sociaal domein) en tussen onderwijs en arbeidsmarktbeleid (Zie hoofdstuk 4. Werk maken van talent). De energietransitie biedt veel kansen om in onze wijken investeringen in verduurzaming te combineren met investeringen in de wijk; bij aanleg van een warmtenet ook de openbare ruimte een opknopbeurt geven bijvoorbeeld. Om bewonersinitiatieven te stimuleren of, als er toch al intensief contact is met de bewoners over de verduurzaming van hun woningen, ook de sociale problemen aan te pakken.

Alle reden om de wijk- en stadsvernieuwing opnieuw hoog op de (rijks)agenda te krijgen.

De G40-aanpak

Als G40 zijn we voorstander van binnenstedelijke gebiedsontwikkeling als nieuwe drager voor stedelijke vernieuwing. De stad wordt er mooier van, het sluit aan bij de vraag naar wonen in de stad én het groene buitengebied wordt gespaard. De andere kant van dezelfde medaille is dat het complex, tijdsintensief en doorgaans duurder is dan bouwen in een weiland. Denk bijvoorbeeld aan het uitkopen van bedrijven, behoud van erfgoed, dure parkeeroplossingen of maatregelen om hittestress te voorkomen. Ook is afstemming met zowel provincie als Rijk noodzakelijk als het gaat om investeringen in randvoorwaarden zoals infrastructuur, bereikbaarheid, een gezonde leefomgeving en klimaatmaatregelen. Daarom pleiten we als G40 voor nieuwe financiële arrangementen met publieke en private middelen om transformaties van de grond te krijgen en ook in de stad betaalbare woningen te kunnen bouwen.

De energietransitie is een nieuwe drager voor stedelijke vernieuwing. Het biedt ons kansen om duurzame, circulaire en klimaatadaptieve nieuwbouw en hetstructureren in bestaande stadswijken te realiseren. Daarbij is een integrale aanpak nodig. Dit vergt een aantal randvoorwaarden. Zo

moeten woningcorporaties voldoende kunnen investeren, dienen goede arrangementen beschikbaar te zijn voor particuliere huiseigenaren voor de financiering van verduurzamingsmaatregelen én moeten gemeenten voldoende middelen krijgen voor de menskracht om deze integrale aanpak uit te voeren.

Corporaties hebben van oudsher een belangrijke rol als volkshuisvestelijke partner van gemeenten. De Woningwet uit 2015 heeft hun mogelijkheden beperkt, waar we nu last van hebben. Daarom vragen we het Rijk om meer vrijheid voor 'de lokale driehoek' van corporaties, huurdersorganisaties en gemeenten. Meer vrijheid, minder stringente kaders en meer investeringscapaciteit om de woningmarkt voor iedereen toegankelijk te maken. Onze steden waarborgen dat corporatiemiddelen verantwoord worden besteed. Daarnaast is in een netwerk van steden en regio's bereikbaarheid van groot belang. Investeringen in openbaar vervoer en infrastructuur horen onlosmakelijk bij deze opgave.

Aan de slag

Binnenstedelijke gebiedstransformatie versnellen, een leefbare, toegankelijke en betaalbare stad voor iedereen en verduurzaming van de gebouwde omgeving. Dat is waar we mee aan de slag gaan. Voor ons klimaat. En voor onze inwoners voor leefbare, vitale en aantrekkelijke wijken. We willen de stads- en wijkvernieuwing weer hoog op de agenda krijgen bij het Rijk en een werkwijze afspreken voor Stadsvernieuwing 3.0 waarin we onze ambities kenbaar kunnen maken, afspraken maken over de bijdragen van de gemeenten, de corporaties en ontwikkelaars daaraan en aangeven wat er nog nodig is om de plannen mogelijk te maken. Dát is de 3.0 in de G40-stadsvernieuwing.

► **Meer informatie:**
www.g40stedennetwerk.nl/themagroep > **Stedelijke vernieuwing**

3 Duurzaamheid/Energie- en grondstoffentransitie

Klimaatneutraal en volledig circulair. Dat is het doel van Nederland en de G40-steden in 2050. De uitwerking van het Klimaatakkoord, de invulling van het Rijksuitvoeringsprogramma Circulaire Economie en onze regierol aan de klimaattafels zijn dan ook erg belangrijk. Voor onze steden betekent het onder andere dat ruim 3 miljoen woningen van het aardgas af moeten; zo'n 3.000 per G40-stad per jaar. Deze opgave realiseren we samen met inwoners, bedrijven, netbeheerders en woningcorporaties. Daar hebben we heldere kaders van het Rijk voor nodig. Met ruimte voor experiment en middelen om regionale energiestrategieën (RES) en warmtevisies te maken. En om bewoners te motiveren en helpen van het gas af te gaan. En als we daar toch mee bezig zijn, nemen we ook andere achterstanden in onze wijken weg. Zo wordt de energietransitie ook drager voor stedelijke vernieuwing.

De G40-agenda

Om onze steden in 2050 het label 'klimaatneutraal' te geven, zetten we in op de volgende speerpunten:

G40-AGENDA

- 1 Een haalbare en betaalbare energietransitie voor iedereen
- 2 Woning gebonden en kostenneutrale financiering van energiemaatregelen voor bewoners
- 3 Voldoende middelen om onze inwoners in de energiemaatregelen te begeleiden
- 4 Heldere regie over samenwerking, financiering en governance rond warmtenetten
- 5 Een integrale aanpak, waarbij energietransitie en circulariteit gelijk op gaan (bijvoorbeeld bij het bouwen)
- 6 De energie- en grondstoffentransitie als drager voor stedelijke vernieuwing (Dit onderdeel komt aan bod in hoofdstuk 2. Stadsvernieuwing 3.0).

Waarom doen we dat we doen?

In zo'n 90% van alle woningen wordt (nog) aardgas gebruikt. Het grootste deel van de bestaande woningen ligt in de steden, waar ook het grootste deel van de mensen woont (70%). De stad is dan ook dé plek waar energiematregelen nodig zijn. Energiemaatregelen gelden ook voor nieuwbouw en renovatie. Voor veel woningen is een warmtenet de oplossing. Over deze warmtenetten is nu nog veel onduidelijkheid; heldere kaders zijn nodig zonder dat lasten bij de gemeenten worden gelegd.

We pleiten voor meer investeringscapaciteit voor woningcorporaties door het afschaffen van de verhuurdersheffing en door de vrijvallende middelen voor onder meer duurzaamheid aan te wenden. Ook moeten particuliere huiseigenaren een beroep kunnen doen op woonlastenneutrale financieringsmogelijkheden.

We vragen het Rijk om de processen rondom de RESsen, transitieagenda's, uitvoeringsprogramma's en visies (NOVI) te coördineren zodat we werkbaar houden wat we in de praktijk brengen. Het is van belang dat de RESsen leiden tot de beoogde CO₂-reductie. Daar is draagvlak voor nodig bij inwoners.

De G40-aanpak

Draagvlak voor de energietransitie en de circulaire economie kan alleen wanneer inwoners het waarom begrijpen, maatregelen die ze moeten nemen kunnen betalen en er geen zorgen over hebben. Daar gaan we als G40 mee aan de slag. Wij pleiten ervoor om samen met het Rijk een nationale campagne te voeren waarin wordt uitgelegd waarom gemeenten maatregelen moeten nemen. Daarvoor hebben we extra menskracht nodig. Die extra menskracht is ook nodig om (meer) burgerinitiatieven tot bloei te laten komen.

Praktijkervaringen zijn de beste manier om 'iets' te laten landen. Ze helpen ook om de energietransitie haalbaar, betaalbaar en schaalbaar te maken. Een voorbeeld daarvan zijn de proeftuinen 'aardgasvrije wijken', waarvoor veel meer animo is dan er middelen beschikbaar zijn. Minder proeftuinen is geen optie. Meer middelen, ruimte voor experimenten en het wegnemen van belemmeringen wel. Daarom richt onze lobby zich op budget om alle aanmeldingen in de proeftuinen te honoreren.

Een circulaire economie betekent ook een circulaire inzameling en verwerking van huishoudelijk afval (de grondstoffentransitie). Daarvoor is een herontwerp van het

huidige landelijke kader 'Van Afval Naar Grondstof' (VANG) nodig. VANG is nu gericht op kostenefficiëntie en scheidingspercentages. Wat wij nodig hebben is meer kennis en regelgeving voor de circulaire verwerking van stedelijk afval en meer middelen voor praktische ruimtelijke en logistieke oplossingen. Daarnaast willen we samen met onze inwoners bereiken dat circulair handelen vanzelfsprekend wordt.

Aan de slag

Wij willen aan de slag met het Klimaatakkoord en komen met voorstellen om te verduurzamen en circulair te bouwen, samen met onze partners. Zo ligt er uiterlijk eind 2021 een warmtetransitievisie met een tijdspad waarop wijken van het aardgas af gaan. Werken aan de energietransitie betekent werken aan de toekomst. Immers, wat we nu bouwen, staat er over 50 jaar nog.

► Meer informatie:

www.g40stedennetwerk.nl/themagroep > **Duurzaamheid**

4 Werk maken van talent

In onze G40-steden barst het van het talent. Tegelijkertijd hebben bedrijven een groeiend tekort aan personeel; er is veel werk. Dat terwijl nog (te) veel inwoners – met al die talenten – aan de kant staan. Dat kan anders, dat moet anders. Dus gaan we zoveel mogelijk mensen aan het werk helpen. De basis daarvoor ligt in goed onderwijs: goed onderwijs brengt dat talent tot bloei, geeft mensen kansen en voorkomt een tweedeling in onze steden.

De G40-agenda

De komende jaren staan de volgende interventies op onze agenda om zoveel mogelijk mensen aan het werk te helpen en tweedeling in onze steden te voorkomen:

Waarom doen we wat we doen?

Naar schatting de helft van de kinderen die nu op de basisschool begint, krijgt een baan die op dit moment nog niet bestaat. Kortom, de arbeidsmarkt verandert. Niet alleen door nieuw werk, ook door een groeiend tekort aan personeel, technologische ontwikkelingen, nieuwe maatschappelijke uitdagingen en het verdwijnen of veranderen van banen. Stuk voor stuk redenen waarom een betere samenwerking en afstemming tussen het onderwijs, het bedrijfsleven en overheden nodig is en waarom er behoefte is aan nieuwe (hybride) onderwijsvormen. Goed onderwijs en vaardigheden zijn namelijk sterk van invloed op de mate van participatie in de samenleving. En op het vinden van werk. Talentontwikkeling wordt dan ook steeds belangrijker om duurzaam inzetbaar te zijn.

We zien we dat een groep mensen de aansluiting met de arbeidsmarkt mist. Daarnaast nam de segregatie en de kansenongelijkheid in het basisonderwijs de afgelopen jaren relatief sterk toe. Het onderwijs kan een belangrijke rol vervullen om dat een halt toe te roepen: van vroeg- en voorschoolse opvang en kwalitatief goed basisonderwijs tot innovaties rondom digitale geletterdheid en van ondernemerschap tot het onderwijs van de toekomst.

G40-aanpak

Goed onderwijs begint met goede gebouwen. Steden en schoolbesturen hebben een gedeelde verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van die schoolgebouwen in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs. Om nieuwbouw, renovatie en vervanging te kunnen bekostigen, hebben we fors meer budget nodig, iets wat in de onderwijswetgeving voornamelijk niet is geregeld.

Iedereen doet mee en krijgt kansen. Daarom is ondersteuning en begeleiding van (tijdelijk) minder zelfredzame jongvolwassenen prioriteit binnen de G40-steden. Met voordelen voor de jongere zelf en voor de samenleving. Van het Rijk verwachten wij daarvoor een samenhangende regelgeving. En onderwijsinstellingen vragen we meer mogelijkheden voor praktijkleren, voor verlenging van leerloopbanen en voor meer aandacht voor mbo-2 leerlingen.

Het ontwikkelen van talent en vaardigheden wordt steeds belangrijker om mee te kunnen blijven doen in onze economie. Dit geldt voor jong en oud. We willen coalities smeden om de arbeidsmarkt meer op vaardigheden te richten. We besteden speciale aandacht aan personen met een afstand tot de arbeidsmarkt om hen 'arbeidsfit' maken. Daarom pleiten we voor verhoging van het participatiebudget; een regionaal budget van het UWV én de mogelijk-

heid voor regionale UWV-managers om regionale prioriteiten te kiezen. Tegelijkertijd moet de wendbaarheid van het UWV in de regio's worden vergroot zodat meer mogelijkheden voor die zo gewenste samenwerking ontstaan.

Arbeidsmarktbeleid is pas succesvol én toekomstbestendig wanneer bedrijfsleven, onderwijs en overheid intensief met elkaar samenwerken. Daarover gaan we met elkaar het (maatwerk)gesprek aan in 35 arbeidsmarktregio's. En daarvoor zijn structurele middelen van het Rijk nodig.

Aan de slag

Aan de slag met talent. Talent dat tot bloei komt, talent dat kansen krijgt en aan de slag kan door goed onderwijs. Bijvoorbeeld door binnen de G40-themagroep 'Sterke Keten' een partnerschap met de mbo-raad verder vorm te geven en daardoor goede verbinding te kunnen leggen met de mbo-kwaliteitsagenda's, het regionale aanbod beroeps- en onderwijs en het thema Leven Lang Ontwikkelen binnen de arbeidsmarktregio's. De G40 maakt letterlijk en figuurlijk werk van talent en bouwt aan toekomstbestendige arbeidsmarktregio's.

► Meer informatie:

www.g40stedennetwerk.nl/themagroep > **Sterke keten van participatie, leren, werken en ondernemen**

5 Veilige stad

Prettig kunnen wonen, werken en recreëren. Kortom, een leefbare én veilige stad; dat is wat we willen voor onze inwoners. Daarom maken we de woonomgevingen veiliger. Aandacht voor die veiligheid, inclusief cyberveiligheid is daarvoor een basisvoorwaarde. Dat doen we samen met politie, inwoners, ondernemers en zorg- en veiligheidspartners. Een veilige stad is geen statisch gegeven. De aandacht ervoor moet dan ook blijvend zijn.

De G40-agenda

De komende jaren hebben we zes speerpunten geformuleerd om meer veiligheid in onze steden en wijken te garanderen. Speerpunten die elkaar kunnen versterken door integraal te werken:

G40-AGENDA

- 1 *Integrale wijkaanpak, met aandacht voor leefbaarheid en veiligheid*
- 2 *Versterking van de bestuurlijke en integrale aanpak van ondermijning*
- 3 *Betere verbinding en samenwerking in het zorg- en veiligheidsdomein, met name voor inwoners met multi-problematiek*
- 4 *Integrale aanpak van cyberveiligheid, het tegengaan van cybercriminaliteit*
- 5 *Verhogen van cyberweerbaarheid onder inwoners en ondernemers*
- 6 *Kennisdeling binnen G40-verband*

Waarom doen we wat we doen?

Veiligheid is een voorwaarde om prettig te kunnen leven in een stad. Daarom is en blijft het een prioriteit voor de G40. Bijvoorbeeld om gezamenlijk een vuist te maken tegen ondermijning, te investeren in een betere verbinding/samenwerking in het zorg- en veiligheidsdomein en meer inzicht en kennisdeling te creëren rondom cyberveiligheid. Ook hier speelt preventie een belangrijke rol om problemen vroegtijdig te signaleren (én zo repressie te voorkomen). Onze opgave van de stedelijke vernieuwing biedt daarvoor kansen door juist 'aan de voorkant' te investeren in een veilige woon- en leefomgeving.

Om de verschillende leefbaarheids- en veiligheidsproblematieken effectief en integraal aan te kunnen pakken, dienen we als G40 voldoende te worden toegerust met de juiste instrumentaria. En moeten we lokaal, regionaal, nationaal en zelfs internationaal samenwerken. Immers, ondermijning en cybercriminaliteit laten zich niet tegenhouden door grenzen. Ook problemen van onze inwoners, bijvoorbeeld psychische klachten, verslavingen of schulden, laten zich niet in een hokje van een domein duwen. Daarom zoeken we ook meer verbinding en samenwerking tussen het zorg- en het veiligheidsdomein.

De G40-steden willen zo min mogelijk ruimte bieden aan jongeren voor het opbouwen van een criminele carrière. Het is van groot belang om deze in een zo vroeg mogelijk stadium te doorbreken. Wetende dat criminele netwerken een aanzuigende werking hebben op onze jongeren, werken onze zorg- en veiligheidspartners nauw samen aan het voorkomen en stoppen van een loopbaan in de criminaliteit.

G40-aanpak

Werken aan meer veiligheid doen we samen met vele partners zoals wijkagenten, sociale wijkteams, jeugdwerkers, boa's, wijkmanagers, maatschappelijke organisaties, buurthuizen en scholen. Als 'ogen en oren van de wijk' hebben zij een cruciale rol om de leefbaarheid en veiligheid te verbeteren. Juist op wijkniveau weten zij wat er speelt en wat er nodig is. Ook willen we onze boa's goed kunnen inzetten met de bijbehorende uitrusting en verdedigingsmiddelen. Hoe we dat doen, is een keuze die op lokaal niveau gemaakt moet worden.

Daarnaast leren we van de verschillende veiligheidsaanpakken in onze gezamenlijke steden en ook van andere steden, zoals de G4. Zo werken we voor cyberveiligheid samen onder de noemer 'Connected Cyber Cities'. Kennis die we daar opdoen, delen we met de andere steden.

Voor veilige steden kunnen wij veel zelf doen. Wanneer wij met onze lokale aanpak niet verder komen (door bijvoorbeeld regelgeving), doen wij een beroep op de VNG of de minister. Voor ondermijning bijvoorbeeld hebben wij meer slagkracht nodig om effectiever te zijn. Daarover gaan we in overleg met VNG en het Rijk. Meer slagkracht willen we ook voor betrokken partners in de ondermijningsaanpak. Immers, wanneer de politie personele tekorten heeft, is dat direct van invloed op de leefbaarheid en veiligheid. Daarnaast sluiten we aan bij het VNG-pleidooi voor een structureel Ondermijningsfonds. Dit in aanvulling op de gelden die de minister van Justitie & Veiligheid beschikbaar heeft gesteld voor de regionale versterking van de bestuurlijke aanpak van ondermijning (eenmalig € 100 miljoen en € 10 miljoen structureel).

Aan de slag

Burenruzies, illegale wietplantages, jeugdoverlast, schulden of digitale fraude. Een greep uit de problemen waar we samen onze schouders onder zetten. Per probleem kijken we naar de beste aanpak, de juiste schaalgrootte en de juiste partners. Over gemeente- en landgrenzen heen. Alles voor meer veiligheid voor onze inwoners en die leefbare stad.

► **Meer informatie:**
www.g40stedennetwerk.nl/themagroep > **Veiligheid**

6 Een vitale stedelijke economie

De G40-steden leveren een belangrijke bijdrage aan de economie van Nederland. Samen met onze ondernemers. Niet voor niets is het MKB de motor van de economie. Voor een vitale stedelijke economie zijn wij graag een adaptieve overheid die inspeelt op en richting geeft aan nieuwe economische ontwikkelingen. We willen vooroplopen in nieuwe ontwikkelingen zoals sociaal ondernemerschap, circulaire economie en smart cities. En ondernemers volop ruimte geven om innovatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen te bieden. Goed voor de steden én de inwoners.

De G40-agenda

Als G40-steden vervullen we een belangrijke rol in het functioneren van onze (regionale) economie. Om die vitale stedelijke economie een extra boost te geven, staan de komende jaren de volgende speerpunten op de agenda:

-
- G40-AGENDA**
- 1** *Innovatie in het MKB, de motor van onze economie*
  - 2** *Sociaal ondernemerschap: netwerkvorming, inkoop en aanbesteding*
  - 3** *Vitale binnensteden, van place to buy naar place to be*
  - 4** *Smart Cities, uitwisseling en kennisontwikkeling*

Waarom doen we wat we doen?

Als G40-steden voelen we ons samen verantwoordelijk voor een sterke regionale economie. En we kunnen ook het verschil maken voor die vitale stedelijke economie. Door ruimte te bieden aan ondernemers. Ondernemers mogen van ons dan ook samenhang verwachten in de aanpak van onderwijs, arbeidsmarkt, duurzaamheid, ruimte en economie. Nu missen we nog investeringen van ondernemers omdat niet optimaal wordt ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen. Of omdat nieuwe ontwikkelingen soms 'op slot' worden gezet. Naast ruimte voor ondernemers, biedt sociaal ondernemerschap mooie kansen en mogelijkheden om maatschappelijke opgaven op een ondernemende manier aan te pakken. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het creëren van werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, aan de circulaire economie en aan de leefbaarheid van onze steden.

Het midden- en kleinbedrijf (MKB) is de 'motor van onze economie'. Het MKB kent de komende jaren een aantal belangrijke opgaven: innovatie, digitalisering, menselijk kapitaal, circulaire economie en sociaal ondernemerschap.

G40-aanpak

Onze steden werken met het ministerie van EZK aan de MKB-agenda en aan het MKB-actieplan om het MKB hierin te ondersteunen. We doen dat samen met triple helix-organisaties in de regio.

Steden stimuleren sociaal ondernemerschap door accountmanagement, netwerkvorming, inkoop en aanbesteding. Ons doel: meer maatschappelijke impact. De G40 verzamelt tips en goede voorbeelden. We werken hierin samen met de G4-steden en de laatste tijd ook met het Rijk.

Een boost voor de stedelijke economie geven we ook door te zorgen voor aantrekkelijke stadscentra. We houden aandacht voor de veranderende detailhandelsstructuur en de gevolgen die dit heeft voor onze centra. We geven ondernemers graag de kans om de binnenstad opnieuw uit te vinden: van place to buy naar place to be, met een steeds belangrijkere rol voor horeca, cultuur en wonen.

Digitalisering is een van de belangrijke transitie's in onze economie. Dit biedt kansen voor de zogenoemde smart cities. De G40 richt zich op de rol van de overheid; wat kan

een gemeente stimuleren en wat kan of moet een gemeente regelen. Daarbij hebben we te maken met én houden we rekening met bedrijven die hierin al vooroplopen of dat graag willen, met bedrijven die tot nu toe weinig zijn aangehaakt en met inwoners die gevraagd en ongevraagd te maken krijgen met nieuwe ontwikkelingen.

Aan de slag

Als steden voelen we een belangrijke verantwoordelijkheid voor de regionale economie. In de regio werken we de komende jaren samen met ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen aan een vitale stedelijke economie. Innovaties in het MKB en sociaal ondernemerschap kunnen daar grote stappen in maken. Ook nieuwe technologische ontwikkelingen bieden veel mogelijkheden om vraagstukken op het gebied van klimaat, mobiliteit, gezondheid en participatie op een nieuwe manier aan te pakken. Als 'slimme steden' werken we hierin samen. Smart cities pur sang.

► Meer informatie:

www.g40stedennetwerk.nl > **Pijler Economie & Werk**

7 Ontwikkelingen met ruimtelijke kwaliteit

Ruimtelijke kwaliteit is een belangrijk aspect van veel ambities en opgaven voor de G40. Denk aan binnenstedelijke gebiedstransformatie, bereikbaarheid, economische ontwikkeling of de inpassing van duurzame energiebronnen in het landschap. De nieuwe Omgevingswet is ons belangrijkste sturingsinstrument om ruimtelijke kwaliteit te behouden en te ontwikkelen. De G40 wil aan de slag met ruimtelijke ontwikkeling met kwaliteit in de geest van de Omgevingswet. Met mogelijkheden voor initiatieven uit de samenleving en een goede balans tussen het benutten van ruimte en het beschermen/bevorderen van kwaliteit. We zetten ons daarom in voor een uitvoerbare Omgevingswet met ruimte voor lokale afweging en goede ICT-ondersteuning, juist om integrale lokale afwegingen mogelijk te maken. In een nieuw samenspel, een gelijkwaardig partnerschap met overheids- en maatschappelijke partners, bouwen we letterlijk en figuurlijk aan een samenleving waarin ruimtelijke kwaliteit een belangrijke aanjager is voor onze duurzame toekomst.

De G40-agenda

Werken in de geest van de Omgevingswet betekent dat de volgende onderwerpen op onze agenda staan:

G40-AGENDA

- 1 *Decentrale, gemeentelijke afwegingsruimte in de regelgeving: decentraal wat decentraal kan, alleen centraal wat moet*
- 2 *Een inspirerende Novu als basis voor nieuw partnerschap in de uitvoering op regionale schaal*
- 3 *Een uitvoerbaar en betaalbaar stelsel*

Waarom doen we wat we doen?

De Omgevingswet markeert de overgang naar de participatie-samenleving in het ruimtelijk domein. Deze wet brengt 26 bestaande wetten op het gebied van de fysieke leefomgeving samen in één nieuwe wet (inclusief Aanvullingswetgeving).

In de steden staan maatschappelijke opgaven centraal: hoe bevorderen we leefbaarheid en bereikbaarheid, maken we de gebouwde omgeving duurzaam en de economie circulair, om maar enkele voorbeelden te noemen. Complexe, meervoudige vraagstukken waar we integrale oplossingen voor moeten bieden. Voor de G40 is het daarom van groot belang dat de randvoorwaarden van de Omgevingswet op orde zijn om voor een goede uitvoering te zorgen. We maken ons wel zorgen over een aantal aspecten. De Omgevingswet (met bijbehorende Invoeringswet en Aanvullingswetten met de besluiten en de regels) lijkt namelijk een bijzonder complex geheel te worden. Wij zetten dan ook vraagtekens bij de maakbaarheid en uitvoerbaarheid van het omgevingsplan. Het risico bestaat dat die complexe regels ten koste gaan van de bedoeling van de Omgevingswet, waarin juist het 'ja-mits principe' zou moeten gelden mét waarborgen van kwaliteit. Ook komt onze rol als eerste overheid voor de inwoners steeds meer onder druk te staan door de vele gedetailleerde (instructie-) regels van hogerhand. Terwijl decentrale gemeentelijke afwegingsruimte hierin juist zo belangrijk is.

Bovendien vraagt deze nieuwe werkwijze nogal wat van de samenwerking met Rijk, provincie en waterschap (en overige ketenpartners); bijvoorbeeld gezamenlijk optrekken, verre-

gaande ontkokering en gelijkwaardige partnerschappen op basis van vertrouwen en wederkerigheid. Een nieuw samenspel dus. Innovatie op aanpak én inhoud.

Wij achten de verwachte besparingen door de Omgevingswet, nu de impact door verdere uitwerking steeds concreter wordt, niet realistisch in de overgangsfase tot 2029 en daarna. Zoals ook in hoofdstuk Ruimte en slagkracht voor stad en regio betoogd, willen we zekerheid dat de randvoorwaarden en middelen voor de uitvoering van de Omgevingswet toereikend zijn.

Op bovenstaande aspecten richten we onze lobby: een uitvoerbaar en betaalbaar stelsel en een nieuw partnerschap met medeoverheden en andere partners.

G40-aanpak

De G40 wil bereiken dat de energie gericht kan worden op het werken in de geest van de Omgevingswet en dat niet alle capaciteit nodig is om de complexe wetgeving het hoofd te bieden. We willen – in samenspraak en samenwerking met onze inwoners, medeoverheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties – werken aan onze ruimtelijke ambities en opgaven. De Omgevingswet een instrument laten zijn dat ons helpt onze steden aantrekkelijk te houden, van duurzame energie te voorzien en economisch te versterken.

Wij vragen van het Rijk dan ook een blijvende ondersteuning tijdens de transitiefase van de uitvoeringspraktijk naar het omgevingsplan. Daarnaast verwachten we dat het Rijk

hiervoor voldoende menskracht en middelen beschikbaar stelt om de Omgevingswet tot een succes te kunnen maken.

De (ontwerp) Nationale Omgevingsvisie (Novi) geeft richting aan de (lange termijn) vraagstukken met maatschappelijke impact en benodigde keuzes. Dat waarderen wij zeer. De Novi bevat een aantal waardevolle principes zoals het combineren van functies en het centraal stellen van kenmerken en identiteit van gebieden. De G40 ziet in de Novi graag de visie dat Nederland een samenhangend netwerk is van steden en regio's die ieder een aandeel hebben in en bijdragen aan de opgaven van nationaal belang. We zijn ons ervan bewust dat het instrumentarium voor uitvoering van de Novi nog niet klaar is voor de toekomst. Maar het is goed dat dit onderwerp op de agenda staat en het Rijk ervoor open staat hier stappen in te zetten. Daarvoor moeten we nieuwe partnerschappen aangaan: uitvoeringsgericht op regionale schaal.

Aan de slag

De Omgevingswet biedt ruimte voor ontwikkeling en waarborgt tegelijkertijd de kwaliteit. Als G40 zijn wij in staat met andere partijen innovatieve oplossingen te realiseren voor bestaande en nieuwe vraagstukken. 'Meervoudig waarde creëren' is een belangrijke eerste stap van een visie op een toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling van Nederland: een netwerk van florerende steden en regio's.

► **Meer informatie:**
www.g40stedennetwerk.nl/themagroep > **Omgevingswet**

8 Duurzame integratie en migratie

Meedoen in de samenleving. Dat willen we ook voor onze 'nieuwkomers'. En tegelijkertijd dienen we overlast en illegaliteit hieromtrent te voorkomen. Daarom zetten we - vanuit onze regiefunctie - in op een brede aanpak voor een toekomstbestendig en flexibel migratiebeleid voor een vlotte integratie, (toeleiding naar) werk en scholing. Integraliteit is hierin het sleutelwoord. Daarvoor vragen wij het Rijk verantwoordelijkheid te nemen om met onze G40-steden de gesignaleerde knelpunten op het gebied van financiën, sturingsmogelijkheden, (ICT-)systemen, privacy en verantwoording aan te pakken. Zo zorgen we samen voor een betaalbaar en uitvoerbaar migratiebeleid.

De G40-agenda

De G40-steden gaan voor een toekomstbestendig migratiebeleid. Om dat te bereiken, staan de komende jaren de volgende onderwerpen op onze agenda:

G40-AGENDA

- 1 *Veranderopgave Inburgering: inburgeraars integreren en participeren zo snel mogelijk in de Nederlandse samenleving*
- 2 *Flexibilisering Asielketen voor een voorspelbaar, effectief en efficiënt asielproces*
- 3 *Integratie op de arbeidsmarkt: participatie bevorderen en afstand tot de arbeidsmarkt verkleinen van Nederlanders met een migratie-achtergrond*
- 4 *Gezondheid van vergunninghouders bevorderen*
- 5 *Oplossingen voor knelpunten in begeleiding en huisvesting van Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen en overgang naar 18 jaar*

Waarom doen we wat we doen?

In 2015 werd duidelijk dat het vluchtelingenvraagstuk een groot beroep zou gaan doen op onze steden voor de huisvesting van grote groepen mensen uit oorlogsgebieden. Deze opgave hebben we gezamenlijk opgepakt en zo goed mogelijk uitgevoerd. Sinds 2017 ligt de nadruk vooral op integratie, toeleiding naar werk en scholing.

Een goede zaak. We streven namelijk naar maximale integratie, werk en scholing voor onze nieuwkomers. Dat lukt echter niet met het huidige inburgeringsstelsel. Zo doen 'inburgeraars' te lang over hun inburgering, prikkelt het stelsel niet om de Nederlandse taal op zo hoog mogelijk niveau te leren, wordt de verbinding met participatie onvoldoende gemaakt en verloopt de doorgaande lijn tussen asielopvang en verdere inburgering bij gemeenten niet soepel genoeg.

Daarom neemt het kabinet het landelijke inburgeringsbeleid op de schop. Met de '6-pijleragenda' kiest het Rijk voor een integrale aanpak. Met bijvoorbeeld een pijler om irreguliere migratie te voorkomen, een pijler voor een solidair en solide asielstelsel binnen de Europese Unie en Nederland en een pijler ter bevordering van integratie en participatie. Voor ons betekent dit dat we meer regie krijgen, maatwerk kunnen leveren en parallelle trajecten kunnen aanbieden gericht op het Nederlands leren, integreren en participeren.

G40-aanpak

Wij gaan aan de slag met de zogenoemde 'Veranderopgave Inburgering'. Afspraken hierover uit het Regeerakkoord 'landen' in de nieuwe Wet Inburgering. Daarnaast krijgen ook afspraken uit het regeerakkoord over 'Flexibilisering Asielketen' en 'Uitgeprocedeerden' een plek in wet- en regelgeving. Binnen pijler 4 van de 6-pijleragenda (minder illegaliteit, meer terugkeer) kijken we naar migranten die geen verblijfsstatus krijgen of die geen verblijfsrecht (meer) hebben, zodat zij Nederland zo snel mogelijk kunnen verlaten. We gaan experimenteren met zogenoemde Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LTV's). LTV's bieden tijdelijk onderdak aan hen die illegaal in ons land verblijven. Dit om overlast te voorkomen. Over de voorwaarden hiervan sluiten we een bestuursakkoord tussen onze 40 steden en het Rijk. Tevens bieden we oplossingen voor knelpunten in de begeleiding en huisvesting van Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (AMV) en in de overgang naar 18 jaar.

Participatie blijft achter. Daarom maken we werk van de arbeidsmarktpositie en deelname aan de arbeidsmarkt van vergunninghouders en van langdurig werklozen met een migratieachtergrond. Dat doen we met het programma 'Verdere integratie op de arbeidsmarkt' (VIA). Met een aantal pilots vergaren we meer kennis over wat goed werkt bij migranten. Samenwerking met werkgevers, gemeenten

en scholen is hierbij onmisbaar. Voor de arbeidsmarkt betekent het meer denken in skills en krachten in plaats van in functies en kwetsbaarheden, een verschuiving van diploma's naar erkende certificering en meer aandacht voor kennis en vaardigheden voor de banen van de toekomst. (Zie ook hoofdstuk 4. Werk maken van talent).

Aan de slag

Een toekomstbestendig migratiebeleid is een flexibel asielstelsel. Daarvoor gaat de G40 nauw samenwerken met verschillende departementen en organisaties uit de migratieketen.

Gezondheid is een groot goed. Daarom nemen we ook maatregelen om de gezondheid van vergunninghouders te bevorderen.

► Meer informatie:

www.g40stedennetwerk.nl/themagroep > **Vergunninghouders en Asiel**

Ruimte en slagkracht voor stad en regio

De G40-steden werken aan een krachtig, verbindend en verantwoord lokaal bestuur. Wij gaan voor de inhoud; vanuit acht inhoudelijke opgaven formuleren we onze agenda voor de komende jaren. Daar mag u ons op aanspreken, daarin willen wij het verschil maken!

Om te werken aan inhoud die het verschil kan maken, moet voldaan worden aan de juiste randvoorwaarden; twee kanten van dezelfde medaille.

In voorgaande – inhoudelijke – hoofdstukken is bij de opgaven al gerefereerd aan de nodige bestuurlijke en financiële arrangementen. In de afgelopen jaren zijn veel taken gedecentraliseerd naar gemeenten. Dat betekende voor ons meer én complexere taken en verantwoordelijkheden. En dat in steden en stedelijke regio's waar tegenstellingen tussen groepen groter worden en waar kansongelijkheid een hardnekkig fenomeen is. Tegelijkertijd constateren wij (en met ons onder meer de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) en de Raad van State) dat de ontwikkeling van de financiële middelen en financieel-bestuurlijke verhoudingen achterblijven bij wat nodig is. Wij houden daarom een krachtig pleidooi voor stevige afspraken over de financieel-bestuurlijke verhoudingen om het partnerschap met het Rijk een goede en gezonde basis te geven: voldoende financiële slagkracht en ruimte voor de steden en de stedelijke regio's.

Voldoende financiële slagkracht

De G40-steden hebben vele taken, verantwoordelijkheden en ambities, waarvoor (voldoende) financiële slagkracht nodig is. Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 zijn in vrijwel alle gemeenten afspraken gemaakt om belangrijke opgaven op het terrein van duurzaamheid, woningbouw en zorg het hoofd te bieden. Met het Rijk hebben wij afspraken gemaakt over deze opgaven in het Interbestuurlijk Programma (IBP). Tegelijkertijd zijn met name de steden geconfronteerd met sterk stijgende zorgkosten. Het budget dat we vanuit het Rijk ontvangen via het Gemeentefonds, is verre van toereikend om de opgaven het hoofd te bieden. Daarnaast zijn onze mogelijkheden om extra lokale belastingen te heffen zeer beperkt. Financiële slagkracht die past bij onze taken, verantwoordelijkheden en ambities, is daarom noodzakelijk. Inclusief de gezamenlijke én deels overlappende ambities van Rijk en gemeenten zoals geformuleerd in het Interbestuurlijk Programma (IBP).

Daarom staat de komende jaren het volgende op onze (financiële) agenda:

1. Toereikende budgetten

Om de opgaven en taken waar we voor staan uit te kunnen voeren, moet het Rijk toereikende budgetten beschikbaar stellen. Budgetten die op passende, transparante en kosten-georiënteerde wijze verdeeld worden. We zijn bereid om samen met het Rijk uitvoering te geven aan de gezamenlijke ambities uit het IBP, mits we daar voldoende financiële middelen voor hebben.

2. Afschaffing en voorkoming van belemmerende regelgeving

Wij hebben ruimte nodig om nieuwe wegen te vinden en nieuwe oplossingen toe te passen. Dat kan ook betekenen, dat bestaande regels voor aanbesteding, staatssteun en mededinging aangepast of op z'n minst opgeschort moeten kunnen worden. Daar is experimenteerterruimte voor nodig.

3. Uitbreiding van het belastinggebied

Het behoeft nauwelijks toelichting: het belastinggebied van gemeenten is te klein. De afgelopen jaren is het belastinggebied zelfs verder ingeperkt met het verbod op de precario-belasting op kabels en leidingen van nutsbedrijven. Uitbreiding van het lokale belastinggebied is noodzakelijk en dient zorgvuldig te gebeuren. Met daarbij de kanttekening dat de verschuiving van belastingdruk zichtbaar en duidelijk gecompenseerd moet worden om te voorkomen dat een verschuiving wordt ervaren als een lastenverzwaring.

4. Schrappen opschalingskorting

Als het bekende 'zwaard van Damocles' hangt de zogenoemde opschalingskorting nog steeds boven de gemeentefinanciën. We zien die korting als 'een greep in de kas' omdat er geen inhoudelijke onderbouwing voor te geven is. De omvang van de korting is aanzienlijk en zet de groei van de gemeentelijke inkomsten op slot. Ergo: die korting moet – met terugwerkende kracht – van tafel.

5. Fluctuaties gemeentefonds

Graag gaan wij met het Kabinet in gesprek over hoe we de grote fluctuaties in de accessen van het gemeentefonds naar aanleiding van de ontwikkelingen in de rijksuitgaven, kunnen vermijden, zonder direct afbreuk te doen aan de bestaande afspraken over de 'trap op, trap af'-systematiek.

Ruimte voor de steden en de stedelijke regio's

Het is duidelijk dat de complexiteit van onze inhoudelijke opgaven enorm is. Tegelijkertijd constateert de Commissie Remkes in het rapport 'Lage drempels, hoge dijken' dat het hoog tijd is voor aanpassingen van onze democratie en rechtsstaat. Ook wij constateren dat niet alle inwoners zich voldoende gehoord en vertegenwoordigd voelen en dat dit ertoe kan leiden dat een deel van de bevolking afhaakt en zich afkeert van de democratie. Wij moeten alle zeilen bijzetten, maar hebben nog te veel te maken met beperkingen op het gebied van verantwoordelijkheden en bevoegdheden, met verkokerd en ad hoc beleid en met de neiging tot recentralisatie van gedecentraliseerd beleid. In de regio nemen wij als centrumsteden de verantwoordelijkheid om het werken aan maatschappelijke opgaven op regionaal schaalniveau aan te jagen. Dat willen we doen met bestuurlijke arrangementen die de positie van onze steden als 'motor voor de regio' erkennen. En die passen bij de inhoud en bij de sturing door het Rijk op hoofdlijnen. Wij pleiten voor verhoudingen tussen overheidslagen die passen bij de verantwoordelijkheden die wij als steden dragen. 'Ruimte' staat daarin centraal. Daarom staat er de komende jaren het volgende op onze agenda:

1. Ruimte geven aan krachtige steden

Met een nieuw kabinet willen we – conform het advies van de Staatscommissie Parlementair Stelsel, de Commissie Remkes – werken aan een Wet op de Decentralisaties of een Wet op Decentrale Overheden (voorstel VNG). En samen met het Rijk willen we kijken naar meer ruimte voor steden om te experimenteren met de ontwikkeling van de participatieve en de representatieve democratie, met onder andere meer mogelijkheden voor differentiatie en maatwerk.

2. Ruimte geven aan krachtige stedelijke regio's

We willen met het Rijk werken aan een herziening van het instrumentarium, dat aansluit bij de nieuwe positie van steden en stedelijke regio's en dat de doorzettingsmacht en bestuurskracht van stedelijke regio's ondersteunt. Dat kan gaan over financiële en fiscale instrumenten of over meer

mogelijkheden op het gebied van taakdifferentiatie. We maken graag afspraken over een effectievere samenwerking met het Rijk in de stedelijke regio's. Ook hier draait het om het leveren van maatwerk voor inwoners en ondernemers. Ministeries en nationale kennisplatforms kunnen hun specifieke kennis en netwerken inbrengen in het regionale werkproces. Opgedane inzichten vanuit deze samenwerking kunnen zo leiden tot systeemaanpassingen in wet- en regelgeving, regionale governance en financiële verhoudingen. Ook willen we met het kabinet werken aan een verdere ontwikkeling van Europees beleid met betrekking tot steden en stedelijke regio's. Daarvoor hebben we een belangenbehartiger in Brussel nodig. We verwachten dat het kabinet hierin samen met ons optrekt.

De bestuurders aan zet

De G40 bestuurders staan aan de lat in hun stad, in hun regio. De komende tijd gaan we onze agenda over de financieel-bestuurlijke verhoudingen verder aanscherpen met partijen in de stad met de VNG. Hierbij staan onze inhoudelijke opgaven centraal. Op basis hiervan gaan we in gesprek met de politieke partijen die deelnemen aan de verkiezingen in 2021 en met het nieuwe kabinet dat dan zal aantreden. Zo komen we gezamenlijk tot een krachtige inhoudelijke agenda voor onze steden en de stedelijke regio's, met adequate financieel-bestuurlijke verhoudingen als onderlegger.

► Meer informatie:

www.g40stedennetwerk.nl/themagroep > Financiën

De werkwijze van de G40

De G40 is een **netwerk van 40 steden**. Gezamenlijk buigen zij zich over **vele thema's**. Veel komt aan de orde via de pijlers (fysiek, sociaal een economie & werk) en de bijbehorende thema- en werkgroepen.

Er worden regelmatig **netwerkdagen** georganiseerd. Tijdens die dagen komen de G40-bestuurders bij elkaar, wisselen zij kennis uit en bereiden zij namens de G40-steden standpunten voor over actuele zaken die de steden raken.

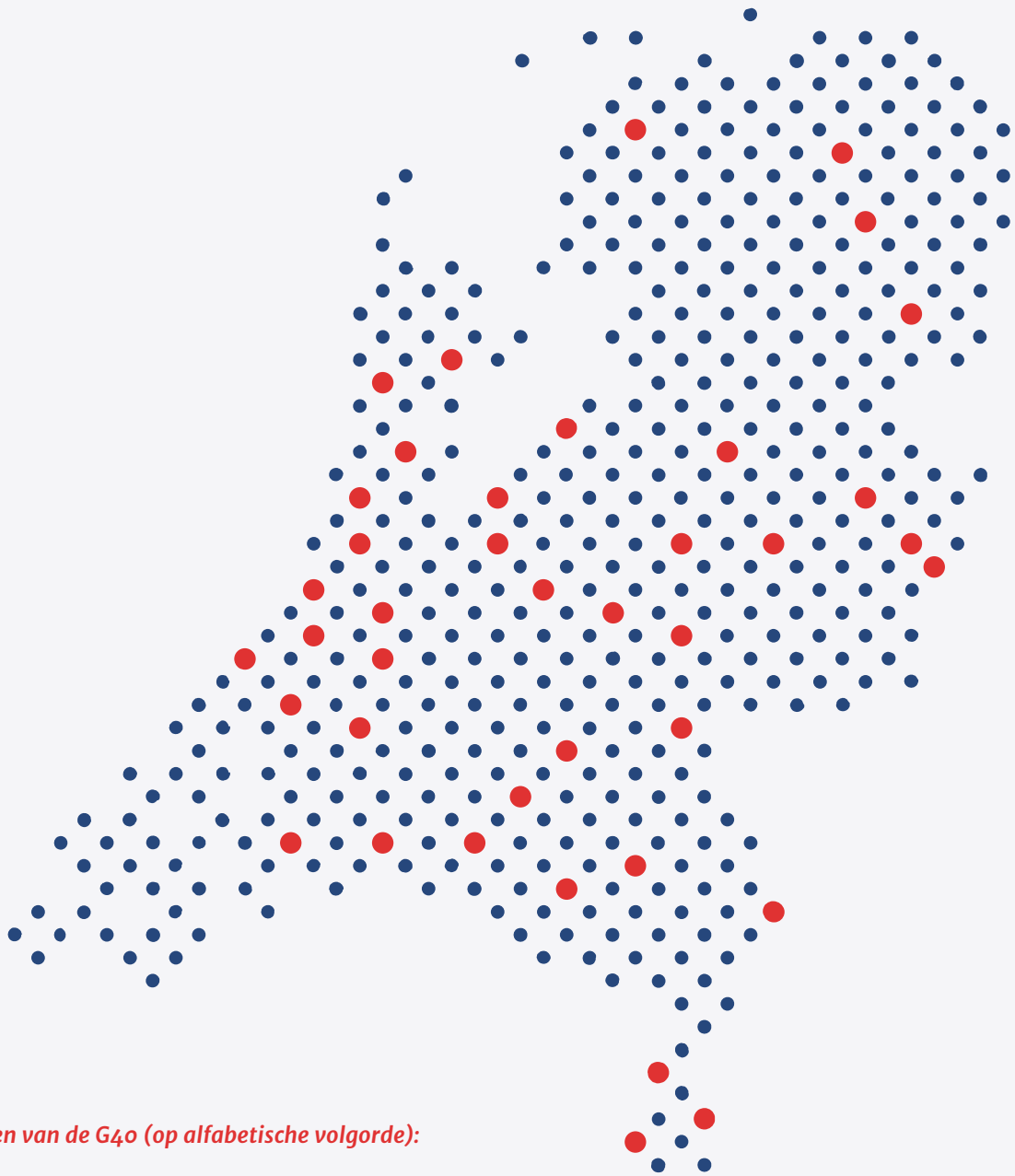
Samen werken we aan de **opbouw van kennis en ervaring**. Via uitwisseling en gezamenlijke trajecten bieden we stedelijke uitdagingen het hoofd. Onze steden zijn hierbij ook de ingang naar het netwerk van de partners in hun eigen stad en de verschillende stedelijke regio's. De G40 is in die zin een netwerk, maar net zo goed een **netwerk van netwerken**.

Wij **overleggen** met bewindspersonen en ambtelijk deskundigen van de ministeries om het belang van de steden en hun inwoners in te brengen en te behartigen bij het zetten van nieuwe bestuurlijke en politieke stappen. Natuurlijk laten we bij de besluitvorming in de Tweede en Eerste Kamer onze mening horen en geven wij onze visie, zodat de **belangen van onze inwoners goed op het netvlies van de Kamerleden staan**.

Zowel in de belangenbehartiging als in de kennis-uitwisseling **werken wij samen met andere organisaties**, zoals de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), de G4 (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) en Platform31, dé kennispartner van de G40.

Zo vormen we gezamenlijk een **gelijkwaardige partner van het Rijk**. En kunnen we elkaar en daarmee onze steden en inwoners verder brengen. Fysiek, sociaal, economisch en op het gebied van werk.

Op onze website **www.g40stedennetwerk.nl** staat de meest actuele informatie over de uitwerking van onze strategische agenda.

De gemeenten van de G40 (op alfabetische volgorde):

- Alkmaar	- Emmen	- Lelystad
- Almelo	- Enschede	- Maastricht
- Almere	- Gouda	- Nijmegen
- Alphen aan den Rijn	- Groningen	- Oss
- Amersfoort	- Haarlem	- Roosendaal
- Apeldoorn	- Haarlemmermeer	- Schiedam
- Arnhem	- Heerlen	- Sittard-Geleen
- Assen	- Helmond	- Tilburg
- Breda	- Hengelo	- Venlo
- Delft	- 's-Hertogenbosch	- Zaanstad
- Deventer	- Hilversum	- Zoetermeer
- Dordrecht	- Hoorn	- Zwolle
- Ede	- Leeuwarden	
- Eindhoven	- Leiden	

STEDEN MAKEN HET VERSCHIL!

STRATEGISCHE AGENDA
2019-2022

**1 Een sterke sociale basis voor
een toekomstbestendig
zorgstelsel**

2 Stadsvernieuwing 3.0

**3 Duurzaamheid/Energie- en
grondstoffentransitie**

4 Werk maken van talent

5 Veilige stad

6 Een vitale stedelijke economie

**7 Ontwikkelingen
met ruimtelijke kwaliteit**

**8 Duurzame integratie
en migratie**

**Ruimte en slagkracht
voor stad en regio**

**De werkwijze van
de G40**